

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA MÜTERCİM-TERCÜMANLIK VE ÇEVİRİBİLİM ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ GELECEĞİ

- Öğrenci Kaygıları
- Mesleğin Yapılabilirliği
 - İstihdam
 - Gelir Baskısı
 - Yeni Kariyerler
- 2026–2030 Fizibilitesi

2026©

1. Yönetici Özeti

Bu rapor, mütercim-tercümanlık ve çeviribilim öğrencilerinin yapay zekâ nedeniyle yaşadığı mesleki belirsizliği ve 2026–2030 döneminde çevirmenlik kariyerinin fizibilitesini değerlendirmektedir. Mevcut akademik ve sektör verileri “çevirmenlik tamamen ortadan kalkacak” sonucunu desteklememektedir. Buna karşılık, klasik “yalnızca metin çeviren” iş modelinin ekonomik ve istihdam açısından ciddi biçimde dönüşmekte olduğu görülmektedir.

Türkiye’de Kırklareli Üniversitesi İngilizce Mütercim-Tercümanlık öğrencileriyle yapılan 2025 tarihli çalışmada 166 geçerli anket değerlendirilmiş ve 10 öğrencinin katıldığı bir odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin AI kaygısının yüksek olmadığı, kariyer farkındalığının yüksek olduğu ve iki değişken arasında istatistiksel ilişki bulunmadığı bildirilmiştir. Sektöre giriş ve iş arama belirsizliği kaygıyı artıran başlıca etkenlerdir. Kaynak: Taşkın, Çömlekçi & Şen, Haziran 2025.

2026 Avrupa Dil Endüstrisi Anketi (ELIS 2026), genç profesyoneller ve öğrenciler açısından teknoloji kaynaklı yeni fırsatları ve AI dönüşümünü özellikle incelemektedir. Avrupa Komisyonu da 2026’da çeviri öğrencilerini AI modellerinin değerlendirilmesi ve çok dilli AI projelerine doğrudan dahil etmektedir. Bu durum, çeviri bilgisinin yapay zekâ çağında ortadan kalkmak yerine yeni becerilerle birleştiğini göstermektedir.

Nihai fizibilite: Geleneksel çeviri üreticisi profilinin fizibilitesi düşmektedir; yapay zekâ kullanan, yapay zekâ çıktısını denetleyen, uzmanlaşmış ve dil teknolojilerine hâkim dil profesyonelinin fizibilitesi yüksektir.

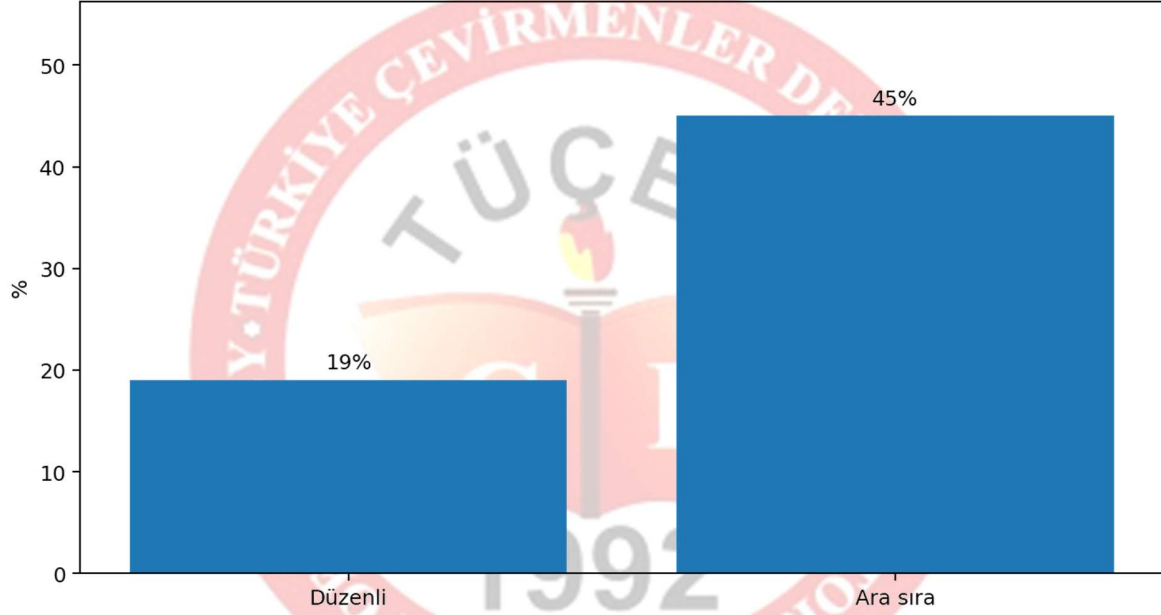
2. Temel Bulguların Sayısal Özeti

Gösterge	Bulgular	Yorum
Türkiye öğrenci çalışması	166 anket + 10 odak grup	Doğrudan çeviri öğrencilerinin görüşleri
GenAI kullanımı	%19 düzenli, %45 ara sıra	AI eğitim sürecine yerleşmiş durumda
MT insan kalitesine ulaşmaz	%42	Tam ikameye güçlü kuşku
Kararsız	%47	Geleceğe ilişkin belirsizlik
Şirketlerde yapay zekâ etkisi olumsuz	%59	İş modeli baskısı
Şirketlerde yapay zekâ etkisi olumlu	%12	Olumlu algı azınlıkta
Bağımsız profesyonellerde yapay zekâ/makine çevirisi kullanımı	%63	AI iş akışının önemli unsuru
İstihdam azalışı bildiren şirketler	%47	Geleneksel roller baskı altında
İstihdam artışı bildiren şirketler	%7	Yeni mezunlar için risk
yapay zekâ/makine çevirisi kalitesini yüksek/çok yüksek bulanlar	%40 → %23	Kalite konusunda daha eleştirel değerlendirme

3. Öğrencilerin Yapay Zekâ Kullanımı

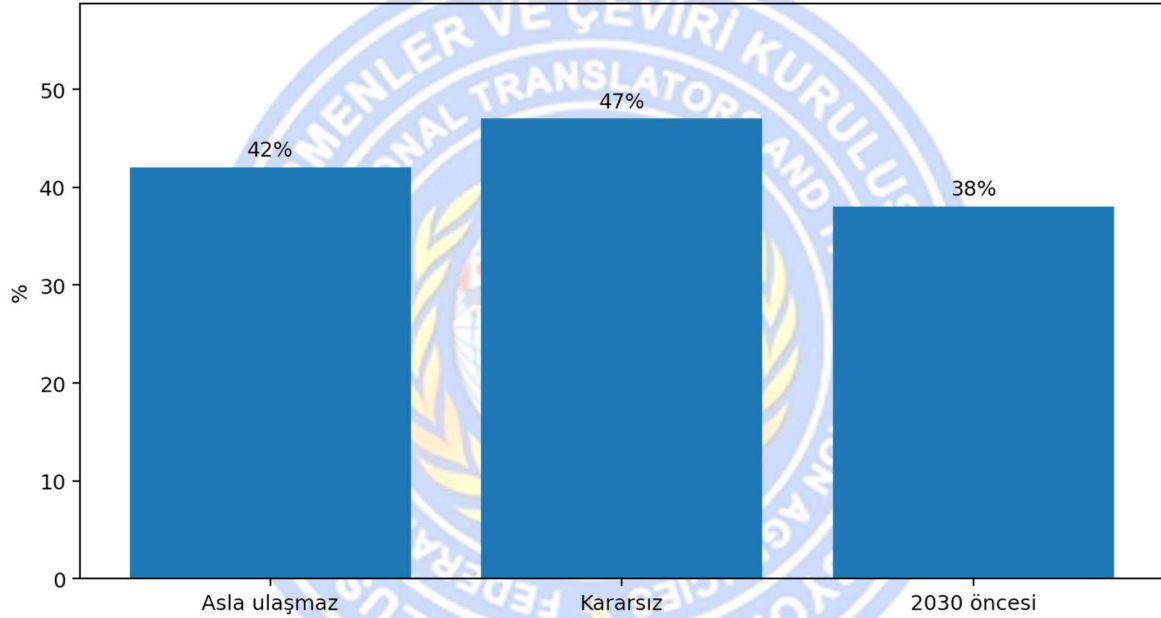
2026 Avrupa Dil Endüstrisi Anketi (ELIS 2026) verilerine göre öğrencilerin %19’u üretken yapay zekâyı düzenli, %45’i ara sıra kullandığını bildirmiştir. Bu iki grup birlikte düşünüldüğünde öğrencilerin %64’ü yapay zekâyı en azından zaman zaman kullanmaktadır. Bu nedenle yapay zekâyı tamamen yasaklamak yerine eleştirel kullanım, doğrulama ve mesleki etik eğitimi daha uygulanabilir görünmektedir.

Öğrencilerde GenAI kullanımı - ELIS 2026



Makine çevirisinin insan çevirisi kalitesine ulaşacağına ilişkin görüşler tek yönlü değildir. %42 bunun gerçekleşmeyeceğini, %47 kararsız olduğunu, %38 ise 2030'dan önce gerçekleşebileceğini düşünmektedir. Bu yüzdeler aynı tek dağılımın toplamı değildir; farklı yanıt göstergeleri olarak ayrı ayrı yorumlanmalıdır.

Makine çevirisinin insan kalitesine ulaşmasına ilişkin görüşler



4. Türkiye’de Öğrenci Kaygısı ve Kariyer Farkındalığı

Kırklareli Üniversitesi örneklemindeki çalışma, AI kaygısının yüksek olmadığını ve kariyer farkındalığının yüksek olduğunu bulmuştur. Daha önemlisi, bu iki değişken arasında istatistiksel ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin kaygısında sektöre giriş ve iş arama belirsizliği öne çıkmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu yapay zekâ ile ilgili derslerin ilk sınıftan itibaren müfredata alınmasını istemiştir.

Bu bulgu, “öğrenciler yapay zekâdan korkuyor” şeklindeki basit açıklamanın yetersiz olduğunu göstermektedir. Asıl sorun, yapay zekânın mesleği nasıl değiştireceğinin ve mezunun yeni iş modelinde hangi değeri sunacağına yeterince açık olmamasıdır.

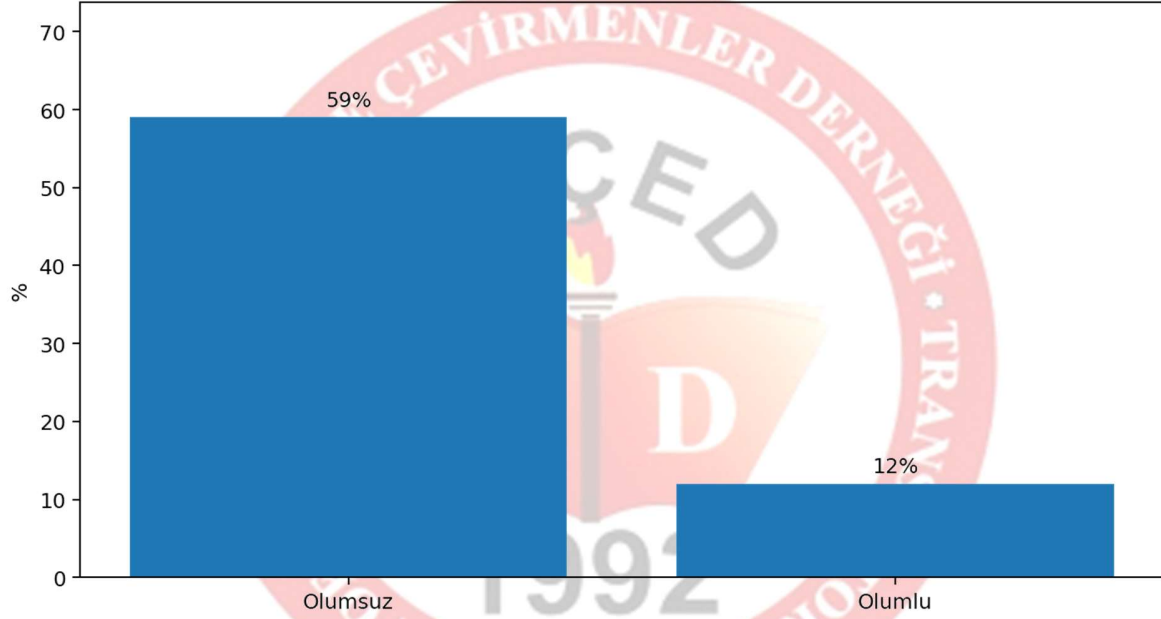
5. Hangi Çeviri İşleri Daha Fazla Risk Altında?

Faaliyet	Yapay zekâ ile ikame riski	İnsan katma değeri	2026–2030 fizibilitesi
Genel, tekrarlı, düşük uzmanlık çevirisi	Çok yüksek	Düşük–orta	Zayıf
Post-editing / kalite kontrol	Düşük–orta	Yüksek	Güçlü
Hukuki/adli çeviri	Orta	Çok yüksek	Güçlü
Tıbbi/teknik/patent	Orta	Çok yüksek	Güçlü
Yerelleştirme	Orta	Yüksek	Güçlü
Altyazı/görsel-işitsel çeviri	Orta	Yüksek	Orta–güçlü
Konferans/ileri düzey sözlü çeviri	Düşük–orta	Çok yüksek	Güçlü
Terminoloji ve dil verisi	Düşük	Çok yüksek	Çok güçlü
AI değerlendirme ve dil kalite denetimi	Düşük	Çok yüksek	Çok güçlü

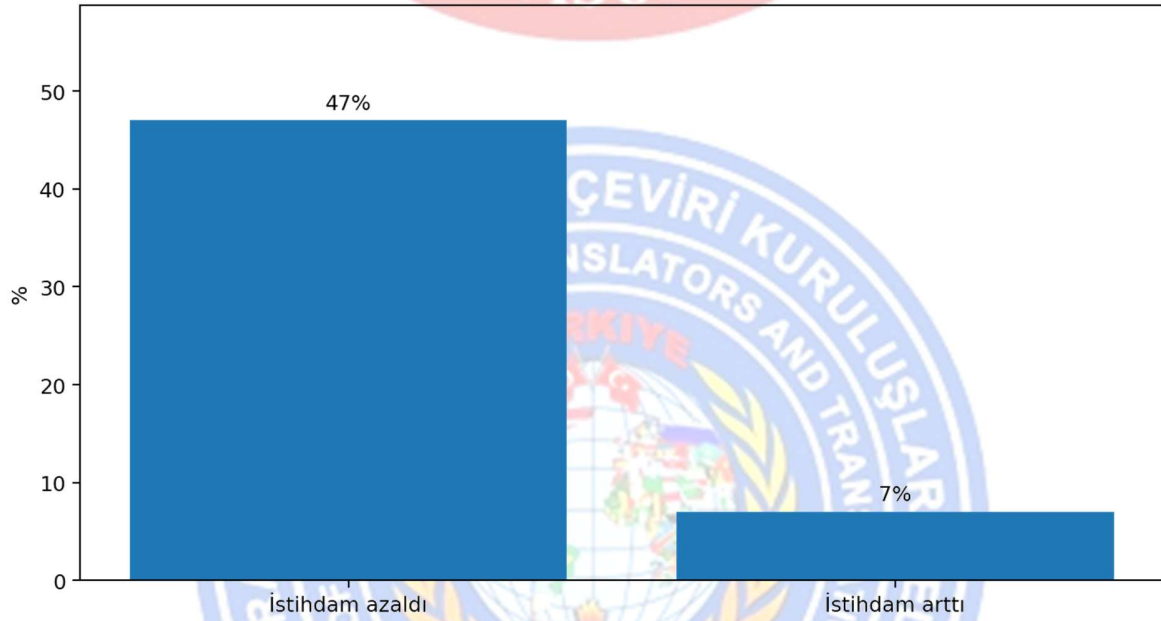
6. Sektörde İstihdam ve Ekonomik Baskı

2026 Avrupa Dil Endüstrisi Anketi (ELIS 2026) kapsamında dil hizmeti şirketlerinin %59’u yapay zekâ etkisini olumsuz, %12’si olumlu değerlendirmiştir. Şirketlerin %47’si çalışan sayısının azaldığını, %7’si arttığını bildirmiştir. Bu veriler yapay zekânın tek başına bütün iş kayıplarının nedeni olduğunu kanıtlamaz; ancak sektörün geleneksel üretim rollerinde belirgin baskı yaşadığını gösterir.

Dil hizmeti şirketlerinde AI etkisi – ELIS 2026

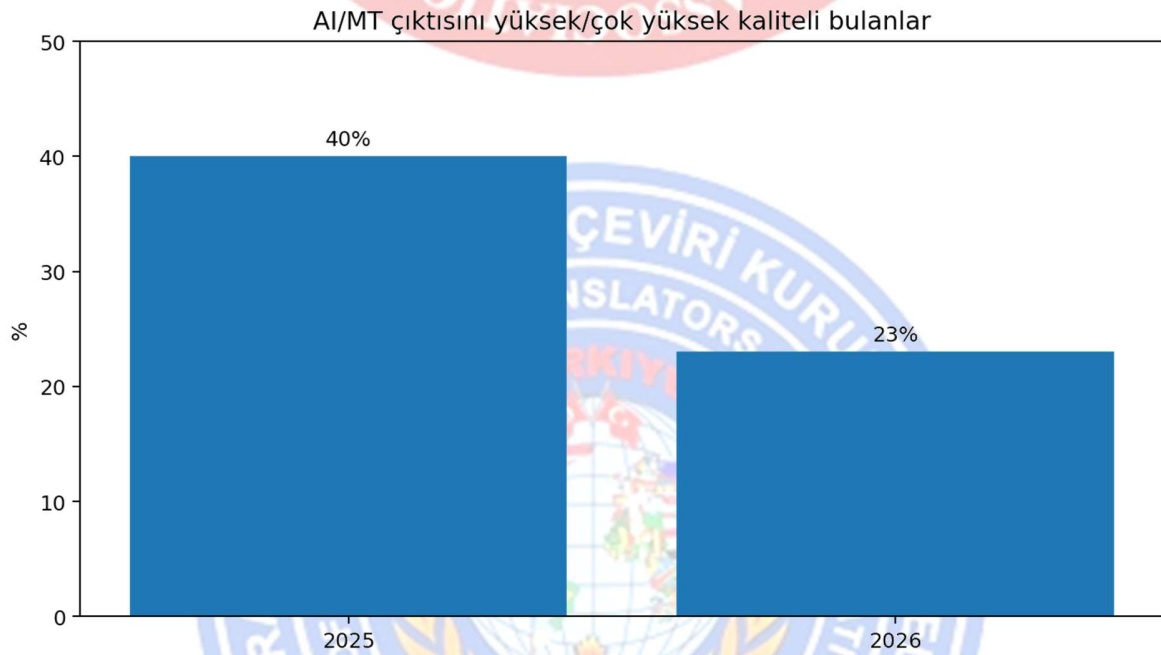


Dil şirketlerinde istihdam değişimi



7. Yapay Zekâ Kullanımı ile İnsan Denetiminin Birlikte Yükselmesi

Bağımsız dil profesyonellerinin %63'ü otomatik çeviri/AI kullandığını bildirmiştir. Buna rağmen yapay zekâ/makine çevirisi çıktısını yüksek veya çok yüksek kaliteli bulanların oranı 2025'te %40 iken 2026'da %23'e düşmüştür. Bu tablo, AI kullanımının yaygınlaşırken profesyonellerin kalite konusunda daha ihtiyatlı davrandığını düşündürmektedir.



8. Avrupa'da Yeni Kariyer Alanları

Avrupa Komisyonu'nun 11 Mart 2026 tarihli girişiminde European Master's in Translation öğrencileri, AB dilleri için AI modellerinin değerlendirilmesine yönelik projeye dahil edilmiştir. Bu proje, dil uzmanlığı ile AI mühendisliği arasındaki kesişimin artık somut bir kariyer alanı olarak ele alındığını göstermektedir.

22 Temmuz 2026’da yayımlanan EU MMLU çalışmasında yaklaşık 250 öğrenci ve 21 üniversitenin katkısıyla çok dilli AI değerlendirme veri seti hazırlanmıştır. Öğrencilerin görevi yalnızca kelime çevirisi değildir; anlam, zorluk düzeyi, kültürel bağlam ve test değerinin korunması gibi insan uzmanlığı gerektiren revizyonlar yapılmıştır. Bu, geleceğin çevirmeninin AI sistemlerini değerlendiren ve iyileştiren profesyonel olabileceğini gösteren güçlü bir örnektir.

9. 2026–2030 Kariyer Sürdürülebilirliği

Kariyer modeli	İş bulma	Gelir potansiyeli	Dayanıklılık	Fizibilite
Yalnızca geleneksel çeviri	Düşük–orta	Düşük–orta	Düşük	4/10
Çeviri + AI + post-editing + uzmanlık	Orta–yüksek	Orta–yüksek	Yüksek	8/10
Çeviri + dil teknolojileri + AI değerlendirme	Yüksek	Yüksek	Çok yüksek	9/10

Bu puanlar resmi bir istatistik değildir. Raporun karar destek modelidir ve sektör baskısı, yeni kariyer alanları, insan denetiminin devam eden gerekliliği ve öğrencilerin eğitim ihtiyacı birlikte değerlendirilerek verilmiştir.

10. Öğrenciler İçin En Güçlü Kariyer Stratejisi

- Çok güçlü yabancı dil ve Türkçe yazılı anlatım
- En az bir uzmanlık alanı: hukuk, tıp, teknik, finans, patent, medya vb.
- CAT araçları, terminoloji ve çeviri belleği
- MT/GenAI kullanımı ve post-editing
- yapay zekâ çıktısının doğruluk, terminoloji, üslup ve bağlam açısından denetlenmesi
- Yapay zekâ etiği, telif, gizlilik ve veri güvenliği
- Proje yönetimi ve müşteri iletişimi
- Dil verisi, AI değerlendirme ve kalite güvencesi
- Gerçek sektör projeleri, staj ve profesyonel portföy

11. Üniversiteler İçin Müfredat Önerisi

Sınıf	Önerilen içerik	Amaç
1	Yapay zekâ okuryazarlığı, etik, temel istem oluşturma	Yapay zekâyı bilinçli kullanma
2	CAT, MT, terminoloji araçları	Sektör iş akışına uyum
3	Post-editing, kalite değerlendirme, uzmanlık	İnsan katma değerini geliştirme
4	Gerçek AI destekli proje, staj, portföy	İşe geçişi kolaylaştırma
İleri/Seçmeli	Dil verisi, LLM değerlendirme, lokalizasyon	Yeni kariyer alanlarına geçiş

12. Risk Matrisi

Risk	Olasılık	Etki	Azaltma stratejisi
------	----------	------	--------------------

Basit çevirilerin otomasyonu	Çok yüksek	Yüksek	Uzmanlaşma + post-editing
Yeni mezunların işe girişte zorlanması	Yüksek	Yüksek	Staj + portföy + gerçek proje
Ücret baskısı	Yüksek	Yüksek	Katma değerli uzmanlık
Yapay zekâ çıktısına aşırı güven	Orta-yüksek	Çok yüksek	Doğrulama ve kalite eğitimi
Telif/gizlilik sorunları	Orta	Çok yüksek	Kurumsal yapay zekâ politikası
Teknolojik geride kalma	Yüksek	Yüksek	Sürekli mesleki gelişim

13. Türkiye’de Mesleki Örgütlenme ve Yapay Zekâ Çağında Tarihsel Değerlendirme

Bu rapor hazırlanırken yalnızca güncel yapay zekâ verileri değil, Türkiye’de çevirmenlik mesleğinin 1992’den günümüze geçirdiği kurumsal, hukuki, teknolojik ve ekonomik dönüşüm birlikte değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Türkiye Çevirmenler Derneği’nin (TUÇED) 1992’den bu yana yürüttüğü mesleki örgütlenme çalışmaları ile 2013 yılında TUÇED öncülüğünde kurulan Uluslararası Çevirmenler ve Çeviri Kuruluşları Federasyonu’nun (TUÇEF) sektörel ve federatif katkıları, mesleğin bugün geldiği noktayı anlamak açısından tarihsel bir referans olarak ele alınmıştır. TUÇED’in kendi tarihçesine göre dernek 1992 yılında Dr. Ahmet Varol’un öncülüğünde kurulmuş ve mesleği Türkiye genelinde ortak bir çatı altında toplama amacıyla çalışmıştır.

TUÇEF’in kurumsal açıklamalarında da federasyonun 2013 yılında TUÇED’in öncülüğünde kurulduğu, mesleki birlik ve beraberlik, kalite, eğitim, standartlar, kamu kurumları ve uluslararası işbirliği gibi alanların çalışma konusu olduğu belirtilmektedir. Federasyon tüzüğü de çeviri kuruluşları arasında dayanışma ve işbirliği, ulusal ve uluslararası mesleki etkinlikler, projeler, eğitim ve sektörün rekabet gücünün geliştirilmesi gibi amaçları kapsamaktadır.

14. Mesleki Birikimin Yapay Zekâ Dönemine Taşınması

1992–2026 dönemine bakıldığında çevirmenlik mesleğinin üç temel dönüşüm evresinden geçtiği görülmektedir: mesleki kimliğin ve örgütlenmenin oluşması, kalite standartlarının geliştirilmesi ve uluslararasılaşma, son olarak da dijitalleşme ve yapay zekâyı uyum. Bu nedenle 2026’daki AI dönüşümü geçmişten bağımsız bir kopuş değil, daha uzun bir mesleki dönüşüm zincirinin yeni aşamasıdır. TUÇED’in akreditasyon, mesleki kriterler, etik ve hukuki çerçeve oluşturma çalışmaları ile Çevirmenlik Meslek Yasası taslağı girişimi bu tarihsel birikimin önemli parçalarıdır. TUÇED’in yayımladığı bilgilere göre yasa taslağı mesleğin tanımı, standartları, etik kuralları, yetkinlikleri ve hak ve sorumluluklarını düzenlemeyi hedeflemekte ve TBMM kayıtlarında yer almaktadır.

Bu birikim yapay zekâ çağında yeni bir anlam kazanmaktadır. Geçmişte kalite, yetkinlik ve mesleki sorumluluk nasıl önemliyse bugün bunlara veri güvenliği, telif, yapay zekâ çıktısının doğrulanması, post-editing, insan denetimi ve algoritmik kalite değerlendirmesi eklenmektedir. Dolayısıyla meslek örgütlerinin gelecekteki rolü yalnızca hak savunuculuğu değil, AI destekli çeviri hizmetlerinde güvenilirlik ve kalite standartlarının oluşturulması da olmalıdır.

15. Türkiye İçin Stratejik Öneriler

1. Mütercim-tercümanlık ve çeviribilim müfredatlarına Yapay zekâ okuryazarlığı, post-editing, kalite güvence, telif ve veri güvenliği dersleri eklenmelidir.
2. Meslek örgütleri ile üniversiteler arasında düzenli danışma ve sektör-üniversite işbirliği mekanizması kurulmalıdır.
3. Öğrenciler mezun olmadan gerçek projeler, staj ve profesyonel portföy yoluyla sektör deneyimi kazanmalıdır.
4. AI değerlendirme, dil verisi, terminoloji, lokalizasyon ve çok dilli veri kalite kontrolü yeni uzmanlık alanları olarak tanıtılmalıdır.
5. Meslek örgütleri yapay zekâ çağında insan denetimi, gizlilik, telif ve kalite için ortak mesleki rehberler geliştirmelidir.
6. 1992'den beri oluşan mesleki örgütlenme birikimi, yeni teknoloji döneminde mesleğin yeniden tanımlanması için kullanılmalıdır.

Rapordaki farklı yüzdeler farklı araştırma evrenlerinden gelmektedir ve tek bir anket gibi birleştirilmemelidir. Türkiye öğrenci çalışması tek üniversite örnekleimidir; ELIS sektör algısını ölçer ve nedensel işsizlik oranı değildir; fizibilite puanları ise karar destek modelidir. Bu ayrım, raporun daha gerçekçi ve inandırıcı olması açısından özellikle korunmuştur.

16. Sonuç ve Nihai Değerlendirme

1. Çevirmenlik mesleğinin tamamen ortadan kalkacağı sonucuna ulaşmak için yeterli kanıt yoktur.
2. Geleneksel, tekrarlı ve düşük uzmanlık gerektiren çeviri hizmetleri ciddi otomasyon ve ücret baskısı altındadır.
3. İnsan çevirmenin en güçlü konumu; uzmanlık, muhakeme, kültür, sorumluluk, terminoloji, kalite güvencesi, gizlilik ve müşteri/kurum iletişimidir.
4. Çeviri öğrencileri için en güvenli kariyer yolu yapay zekâdan uzak durmak değil, yapay zekâyı profesyonel biçimde kullanmayı öğrenmektir.
5. Avrupa Komisyonu'nun 2026 uygulamaları, çeviri öğrencilerinin AI modeli değerlendirmesi, çok dilli benchmark hazırlama ve dil teknolojileri alanında çalışabileceğini göstermektedir.

Nihai karar: Mütercim-tercümanlık ve çeviribilim eğitimi 2026 itibarıyla mesleki açıdan hâlâ sürdürülebilirdir; ancak bölümün ekonomik getirisi, öğrencinin yalnızca “çeviri yapabilmesine” değil, “yapay zekâ ile birlikte yüksek katma değerli dil hizmeti üretebilmesine” bağlı hâle gelmektedir.

17. Kaynakça

- Taşkın, B., Çömlekçi, M. F. & Şen, A. (2025). Insights on AI-Driven Anxiety and Career Awareness in Translator Education: A Case Study. WOLLT, 6(1), 14–35.
- <https://dergipark.org.tr/en/pub/wollt/article/1632174>
- European Commission – DG Translation (11 March 2026). European Master’s in Translation students to work on AI language models.
- European Commission – DG Translation (22 July 2026). Towards fair multilingual AI: EU MMLU, a new EU benchmark for LLMs.
- European Commission – Knowledge Centre for Translation and Interpretation (26 March 2026). The 2026 European Language Industry Survey report is out.
- European Commission – DG Translation (6 October 2025). The Future Linguist: What role in the AI era panorama?
- European Commission – DG Translation (3 September 2026 programme). LT-LiDER – fostering digital and AI literacy in translation.

Veri notu: ELIS sektör algısı ve iş koşullarını ölçen bir araştırmadır; nedensel işsizlik oranı olarak yorumlanmamalıdır. Türkiye’ye ilişkin 166 kişilik çalışma ise tek üniversite örnekleimidir ve Türkiye’deki tüm öğrencileri temsil ettiği varsayılmamalıdır. Grafiklerdeki yüzdeler kaynaklardaki bulguların görselleştirilmesidir.

